İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

ATATÜRK İLKELERİ VE İNKILAP TARİHİ I

KURTULUŞ SAVAŞI DÖNEMİ VE CEPHELERİ
BATI CEPHESİ: I. İNÖNÜ SAVAŞI VE SONUÇLARI, II. İNÖNÜ SAVAŞI, KÜTAHYA-ESKİŞEHİR SAVAŞLARI

HAFTA 12

Doç. Dr. Ercan KARAKOÇ

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

Kurtuluş Savaşı Cepheleri

DOĞU ve GÜNEY CEPHELERİ

Doğu=ERMENİ

Gümrü Antlaşması

Güney=FRANSIZ

Ankara Antlaşması

BATI CEPHESİ (YUNAN)

I.İnönü

II.İnönü

Eskişehir Kütahya Sakarya

Büyük Taarruz

İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

KUVAYI MİLLİYE HAREKETİ VE BATI CEPHESİ'NİN KURULMASI

www.gelisim.edu.tr

- Bugünkü karşılığı “Milli Kuvvetler” olan Kuvayı Milliye, amaçları istiklâl yani bağımsızlık olan, merkezi bir komutanlığa bağlı olmadan gerilla usulü savaşan silâhlı direniş birlikleridir.
- Sivas Kongresi’nde anlamı genişledi ve bütün yurdun savunulması anlamına geldi.
- Düşmana karşı ilk direnme Güney Cephesi’nde kendiliğinden oluşmuş ve 19 Aralık 1918’de Dörtyol’da Fransız birliklerine karşı mücadele başlatılmıştır.
- Batı Cephesi, Balıkesir ve Alaşehir Kongreleri’nden sonra oluştu.

Kuva-yı Milliye'nin Ortaya Çıkma Nedenleri

- Osmanlı İmparatorluğu'nun I. Dünya Savaşı'ndan yenilgiyle çıkması.
- Mondros Mütarekesi uyarınca Türk Ordusu'nun terhis edilmesi.
- Damat Ferid Paşa hükümetinin, işgallere seyirci kalan ve itidal tavsiye etmekten başka herhangi bir girişimde ve faaliyette bulunmaması.
- İzmir'in Yunanlar tarafından işgali ve Yunan mezalimi.
- İtilaf Devletleri'nin Mondros hükümlerini tek taraflı uygulayarak savunmasız kalan Anadolu'yu yer yer işgal etmeleri.
- İşgalcilerin halka zulmetmesi.
- Osmanlı hükümetinin Türk halkının can ve mal güvenliğini koruyamaması.
- Halkın milliyetçi ve yurtsever bilince sahip olması.
- Halkın milletini koruyarak bağımsızlığına, bayrağına, egemenliğine, hürriyetine kavuşma isteği.
- Halkın hür yaşama isteği.

Kuva-yı Milliye'nin Yararları ve Önemi

- Millî Mücadele'nin ilk silahlı direniş gücü olmuşlardır.
- Mondros Mütarekesi'nden sonra Anadolu'nun işgali üzerine başlayan bölgesel hareketlerdir.
- Kuva-yi Milliye birlikleri arasında ilişki az olup, kendi bölgelerini kurtarmaya çalışmışlardır.
  - Tek bir merkeze bağlı değillerdir.
- Mondros Mütarekesi ile terhis edilen askerler de bu harekete katılmışlardır.
- İşgalci güçlere zararlar vermiştir.
- Düzenli orduya zaman kazandırmıştır.
- Halkın işgal altındayken son umudu olmuştur.

Kuva-yı Milliye'nin Dağılmasının Nedenleri

- Askerlik tekniğini yeteri kadar iyi bilmemeleri, dağınık, düzensiz olarak mücadele etmeleri.
- Düzenli düşman ordularını durduracak güçten yoksun olmaları.
- İşgalleri kesin olarak durduramamaları.
- Hukuk devleti anlayışına ters davranarak suçlu gördüklerini kendileri cezalandırmaları.
- Anadolu'nun kesin olarak işgallerden kurtarılmak istenmesi.

- Düzenli orduya geçildiği sırada bazı Kuva-yi Milliyeciler isyan etmiştir. Demirci Mehmet Efe Ayaklanması I. İnönü Muharebesi'nden önce, Çerkez Ethem Ayaklanması ise I. İnönü Savaşı'ndan sonra bastırılmıştır.

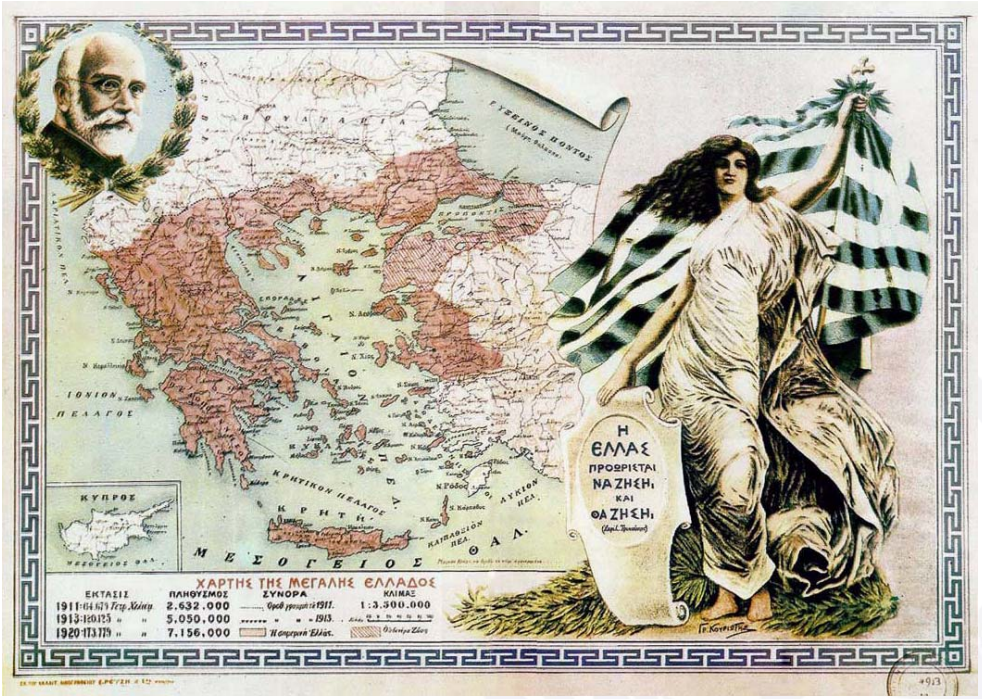

Alaşehir Kongresi'nde (16-25 Ağustos 1919) *soldan sağa*: **Demirci Mehmet Efe**, **Refet Bey (Bele), Çerkes Ethem Bey**

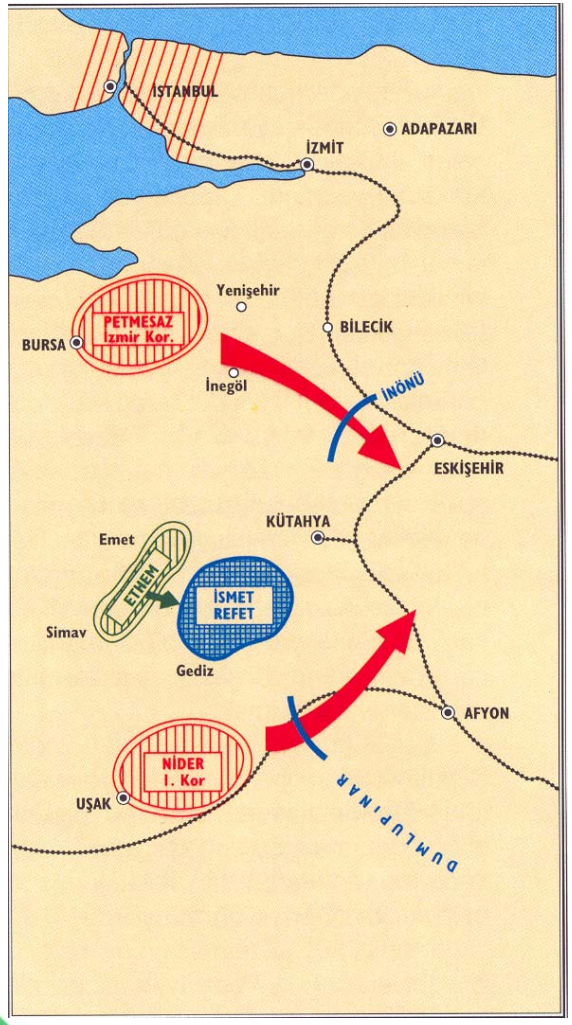
İSTANBUL GELİŞİM ÜNİVERSİTESİ

I.İNÖNÜ MUHAREBESİ'NİN SEBEPLERİ (6-10 OCAK 1921)

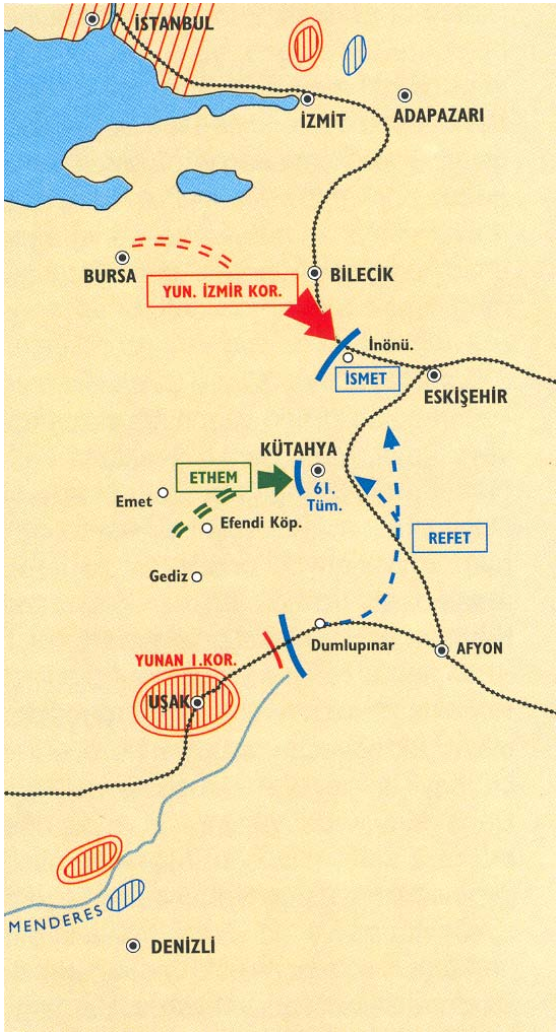
- Yunanlıların Çerkez Ethem isyanı sebebi ile bir kısım Türk birliklerinin cepheden ayrılışını fırsat bilerek bundan yararlanmak istemeleri
- Yunanlıların Eskişehir'i alarak demiryollarını denetimlerine almak ve karargah olarak kullanmak istemesi
- Yunan ordusunun gücünü kanıtlayıp İtilaf Devletleri'nin yardımlarını sağlamak istemeleri
- İtilaf Devletleri'nin SEVR Antlaşması'nı Türk tarafına kabul ettirmek istemeleri

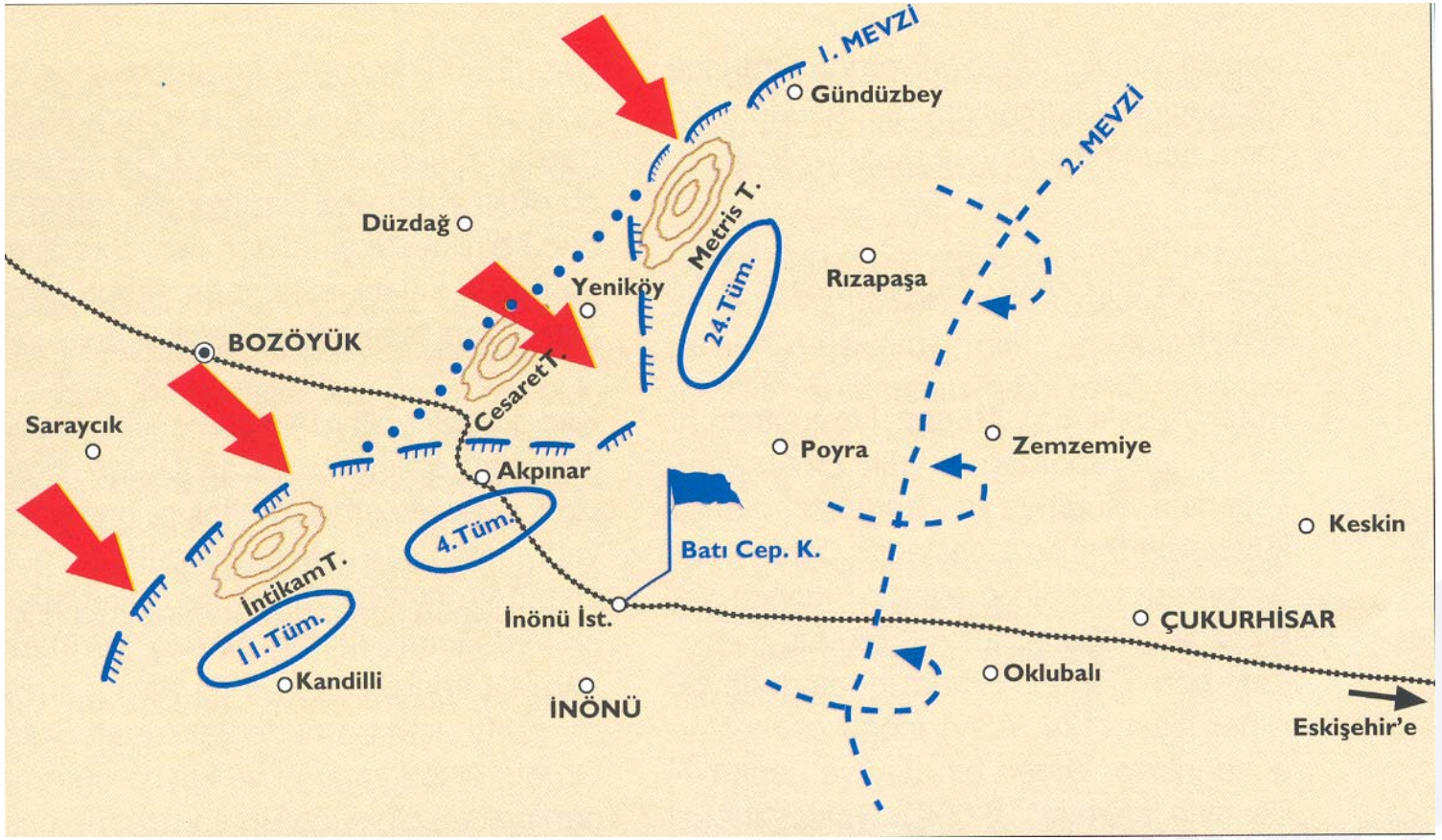
Sevr Antlaşması'na göre "Büyük Yunanistan"
(Sol üstte Venizelos)

6 Ocak 1921 günü cephenin durumu ve olası Yunan harekâtı

1. İnönü Muharebesi (10 Ocak 1921)

I. İnönü Muharebesi (10 Ocak 1921)

1. İnönü Muharebesi'nin yapıldığı alanı ve tarafların harekâtını gösteren kroki

- 6 Ocak'ta BURSA yönünden saldırıya geçen Yunanlılar,
- 8 Ocak'ta BİLECİK'i işgal ettiler.
- 9 Ocak'ta İNÖNÜ mevzilerine gelmiş olan Yunanlılarla
- 10 Ocak'ta çarpışma başladı.
- 10 Ocak'ta yapılan çarpışmada güçlü bir savunma hattı oluşturan Türk ordusu başarı kazandı.
- 11 Ocak'ta 1921'de Yunanlılar, BURSA istikametinde geri çekilmek zorunda kaldılar.

I. İNÖNÜ MUHAREBESİ'NİN SONUÇLARI

- 1) Batı Cephesi'nde düzenli ordunun ilk sınavı başarıyla sonuçlandı.
- 2) Fransızlar ve İtalyanlar, Anadolu direnişinin basit bir olay olmadığını anladılar.
- 3) İtilaf devletleri SEVR Antlaşması'nı biraz yumuşatıp Türk tarafına kabul ettirmek için LONDRA'da bir konferans topladılar. (21 Şubat-12 Mart 1921)
- 4) Sovyetler Birliği ile 16 Mart 1921'de MOSKOVA Antlaşması imzalanmıştır.
- 5) 1 Mart 1921'de Afganistan ile dostluk antlaşması yapılmıştır.
- 6) 12 Mart 1921'de İSTİKLÂL MARŞI kabul edildi.
- 7) 20 Ocak 1921'de Yeni Türk Devleti'nin ilk Anayasası olan "TEŞKİLÂT-I ESASİYE KANUNU" kabul edildi.

LONDRA KONFERANSI:
İtilaf Devletleri, Sevr Antlaşmasında bazı değişiklikler yapmak üzere Yunanistan ve Türkiye'nin de katıldığı bir konferansın 21 Şubat 1921'de Londra'da yapılmasına karar verdiler. Konferans 23 Şubat'ta Londra'da açıldı. İtilaf Devletleri, Sevr Antlaşması'nda küçük değişiklikler yapmak istediler. Türk delegeler buna şiddetle karşı çıktılar.
*TBMM,İtilaf Devletleri tarafından resmen tanınmıştır.
•Yunan Ordusu yeniden saldırıya geçmek için hazırlıklarını tamamlamaya çalışmıştır.
•Misakımilli ilkeleri ve TBMM'nin haklı davası dünya kamuoyuna duyurulmuştur.
•Sevr anlaşmasının kabul edilemeyeceği resmen anlaşıldı.
•TBMM. konferansa katılmakla barış yanlısı olduğunu dünya kamoyuna göstermiştir.

Moskova Anlaşması: 16 Mart 1921

❑ **Moskova Antlaşmasının Önemli Hükümleri**

1. İki taraftan birinin tanımadığı devletlerarası bir antlaşmayı diğeri de tanımayacaktır.
2. Sovyetler Birliği Misak–ı Milliyi tanıyacaktır.
3. Osmanlı devleti ile Çarlık Rusyası arasında imzalanmış olan antlaşmalar geçersiz sayılacaktır.
4. Sovyetler kapitülasyonları tanımayacaktır.
5. İki devlet arasında ekonomik ve diğer alanlarda yardımlaşmaya yönelik antlaşmalar yapılacaktır.

Moskova Antlaşması ile;

- Misak-ı Milli'yi Sovyetler kabul etmiş,
- Doğu sınırı güvenceye alındı,
- 15 Kolordu kuvvetleri Batıya aktarıldı,
- Sovyetler, milli mücadeleye **para ve silah** yardımları yapacaktır,
- İlk kez **büyük bir devlet Misak-ı Milli'yi** tanımıştır.

II.İNÖNÜ MUHAREBESİ'NİN SEBEPLERİ (23-31 MART 1921)

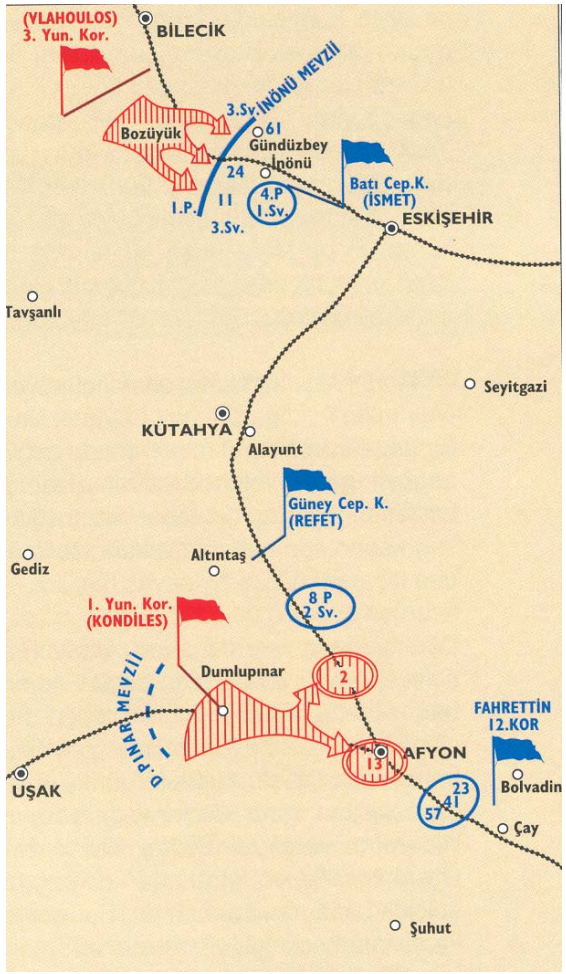
1) İtilaf Devletleri'nin Sevr Antlaşması'nı TBMM'ye kabul ettirmek istemeleri

2) Londra Konferansı'ndaki barış tekliflerinin TBMM Hükümeti tarafından kabul edilmemesi

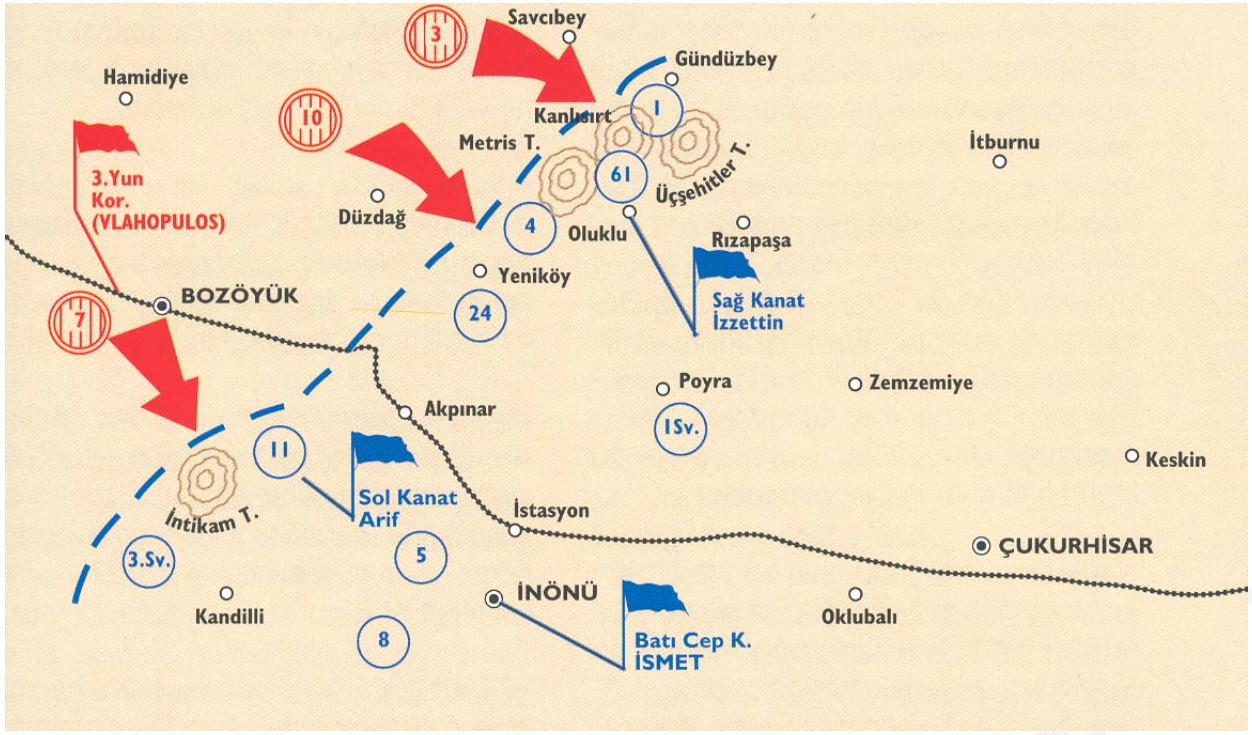
3) Yunanlıların Türk ordusunun teşkilatlanmasına fırsat vermeden ESKİŞEHİR ve AFYON'u almak, ANKARA üzerine yürüyerek TBMM'yi dağıtmak istemeleri

4) İngilizlerin yeni bir saldırı konusunda Yunanlıları teşvik etmeleri

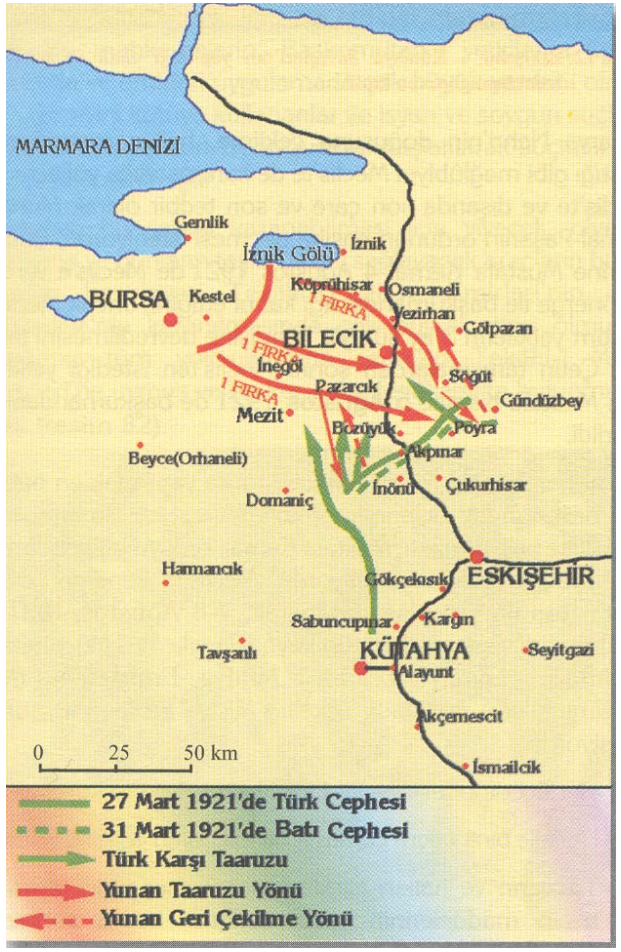
- Yunanlılar 23 Mart'ta UŞAK ve BURSA'dan, AFYON ve ESKİŞEHİR üzerine üstün kuvvetlerle taarruza geçtiler.
- 24 Mart'ta BİLECİK'i, 25 Mart'ta PAZARCIK'ı işgal edip İnönü mevzilerini sıkıştırmaya başladılar.
- Yunanlıların amaçları Türk ordusunun örgütlenmesine zaman tanımamak ve Eskişehir-Kütahya üzerinden Ankara'ya yürümekti.
- Ancak Türk ordusu, Yunanlıları İNÖNÜ'de durdurdular.
- 31 Mart akşamına kadar süren kanlı çarpışmalar sonunda gönderilen Meclis Muhafız Taburu'nun da yardımlarıyla düşman İnönü'de ikinci defa perişan oldu.

Türk Batı Cephesi'nde
28 Mart 1921 sabahı durum

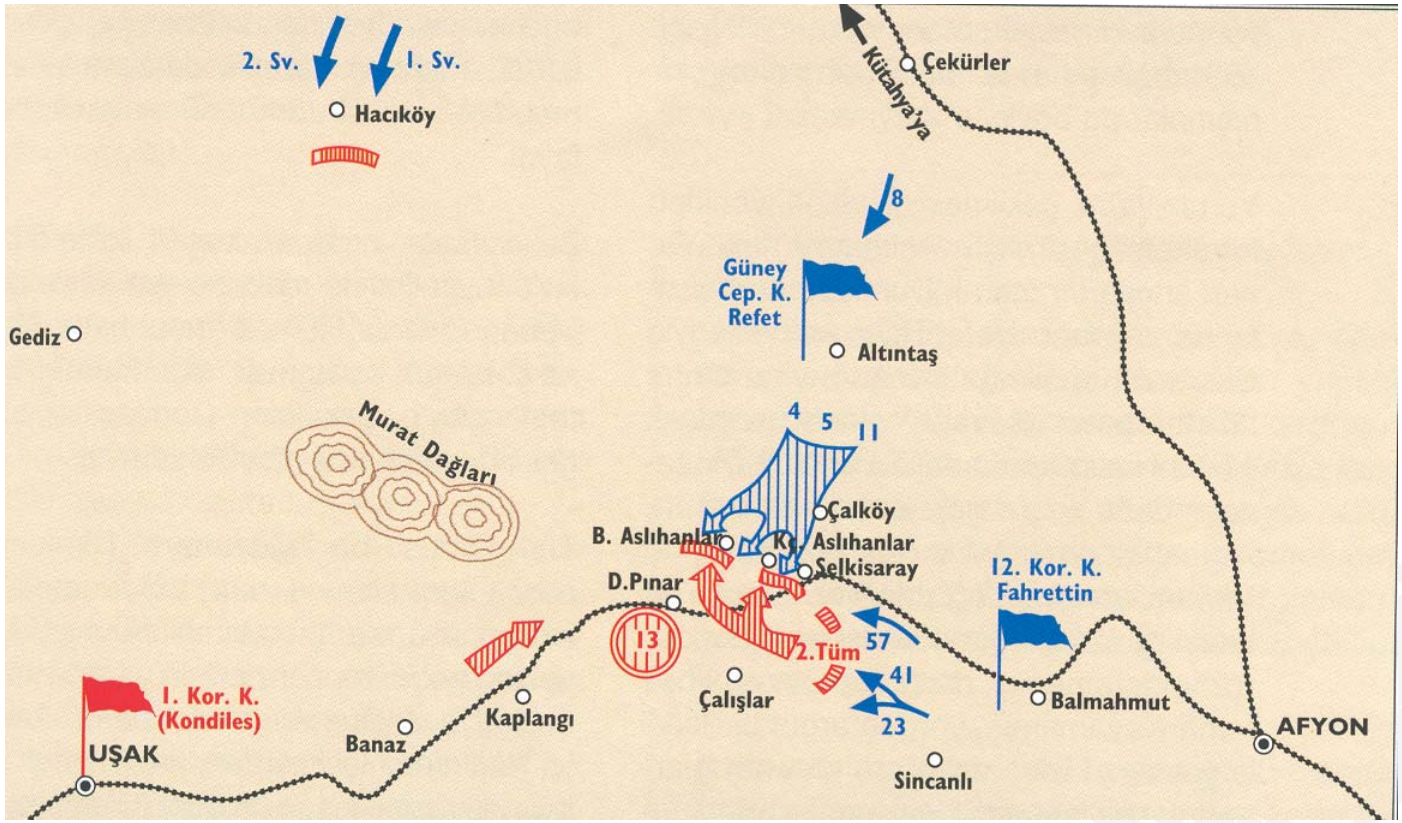

2. İnönü Muharebesi (29-31 Mart 1921)

2. İnönü Muharebesi'nin yapıldığı alanı ve tarafların harekâtını gösteren kroki

- 2. İnönü Zaferi'nden sonra bu cephedeki kuvvetlerin önemli bir kısmı güneye sevk edilerek Afyon'daki Yunan kuvvetlerine taarruza geçildi.
- 6 Nisan'da düşman Afyon'u terk edip, mevzilerine çekilmeye başladı.
- Uşak'a doğru çekilen Yunanlılarla 8-12 Nisan günlerinde Aslıhanlar ve Dumlupınar'da şiddetli muharebeler yapıldı.
- Gerek Aslıhanlar ve gerek Dumlupınar Muharebeleri, Yunan kuvvetlerinin Türk kuvvetlerini oyalaması şeklinde cereyan etti ve taktik üstünlük Yunanlılarda kaldı.
- Türk birliklerinin iyice yorulması ve kayıpların fazlalığı başarılı olunmasını engelledi.

Aslıhanlar Muharebesi (08-12 Nisan 1921)

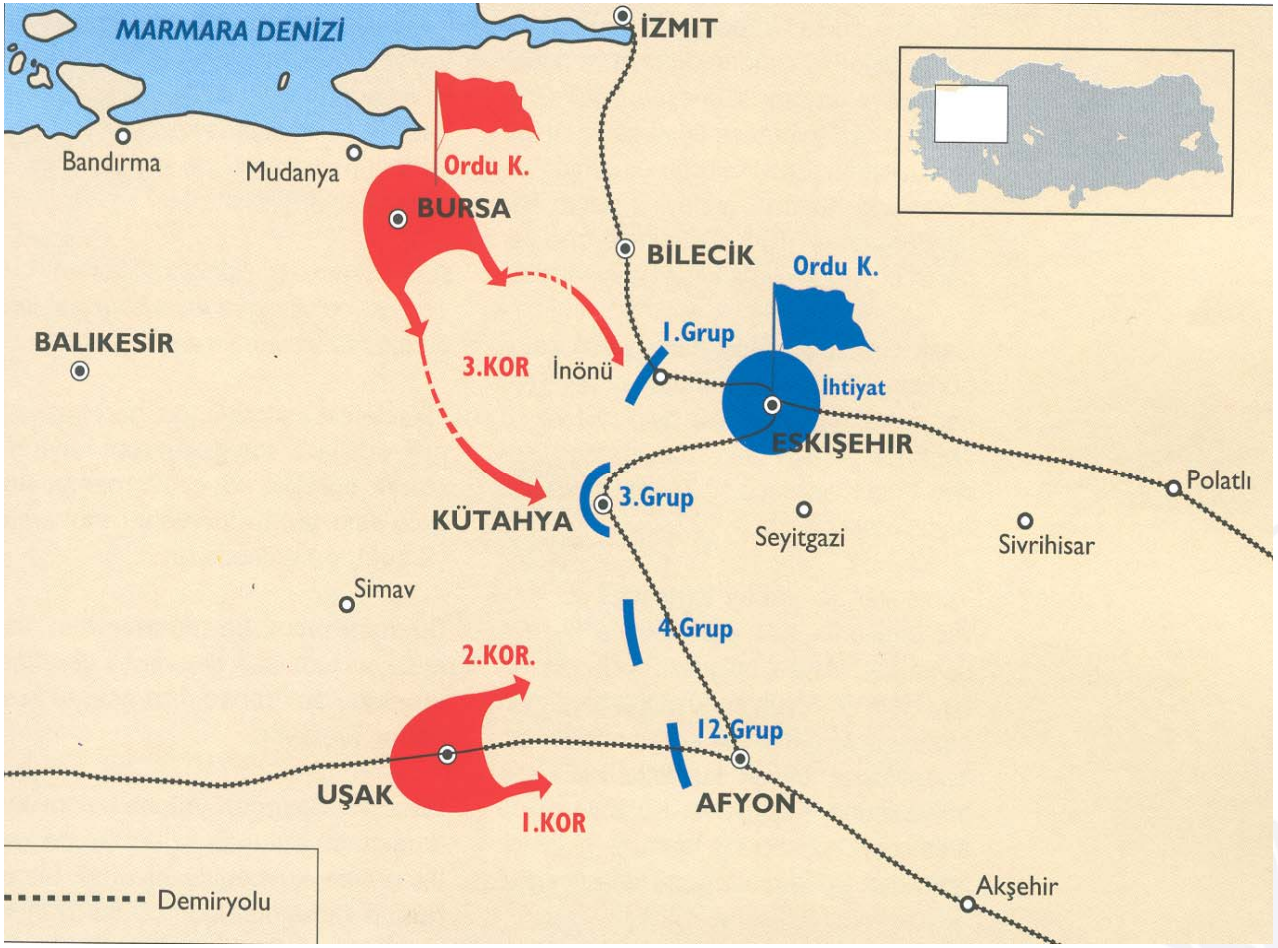
2.İNÖNÜ MUHAREBESİ'NİN SONUÇLARI

- 1) Yunanlılar ve İngilizler TBMM'nin gücünü kabul ettiler.
- 2) Yunanlılar, Anadolu'da başarılı olmak için daha güçlü bir orduya ihtiyaç olduğunu anlamışlardır.
- 3) Halkın TBMM'ye olan güveni artmıştır.
- 4) Refet Paşa görevden alınmış, güneydeki birlikler de Batı Cephesi Komutanlığı adı altında İsmet Paşa'nın emrine verilmiştir.
- 5) İtalya, Anadolu'dan çekileceğini açıklamış, böylece İtilaf Devletleri arasındaki çatlak büyümüştür. (5 Temmuz 1921)
- 6) Fransızlar, Ankara'ya özel bir temsilci göndererek anlaşma yolları aramışlar ve işgal ettikleri Zonguldak'tan çekilmişlerdir. Fakat başlayan Yunan taarruzu nedeniyle görüşmeleri askıya alarak taarruzun sonucunu beklemeye başladılar.
- 7)Mustafa Kemal Paşa "Siz orada yalnız düşmanı değil milletin makus talihini de yendiniz. İstila altındaki topraklarımızla beraber bütün vatan, bugün en ücra köşelerine kadar zaferinizi kutluyor" diye yazmıştır.

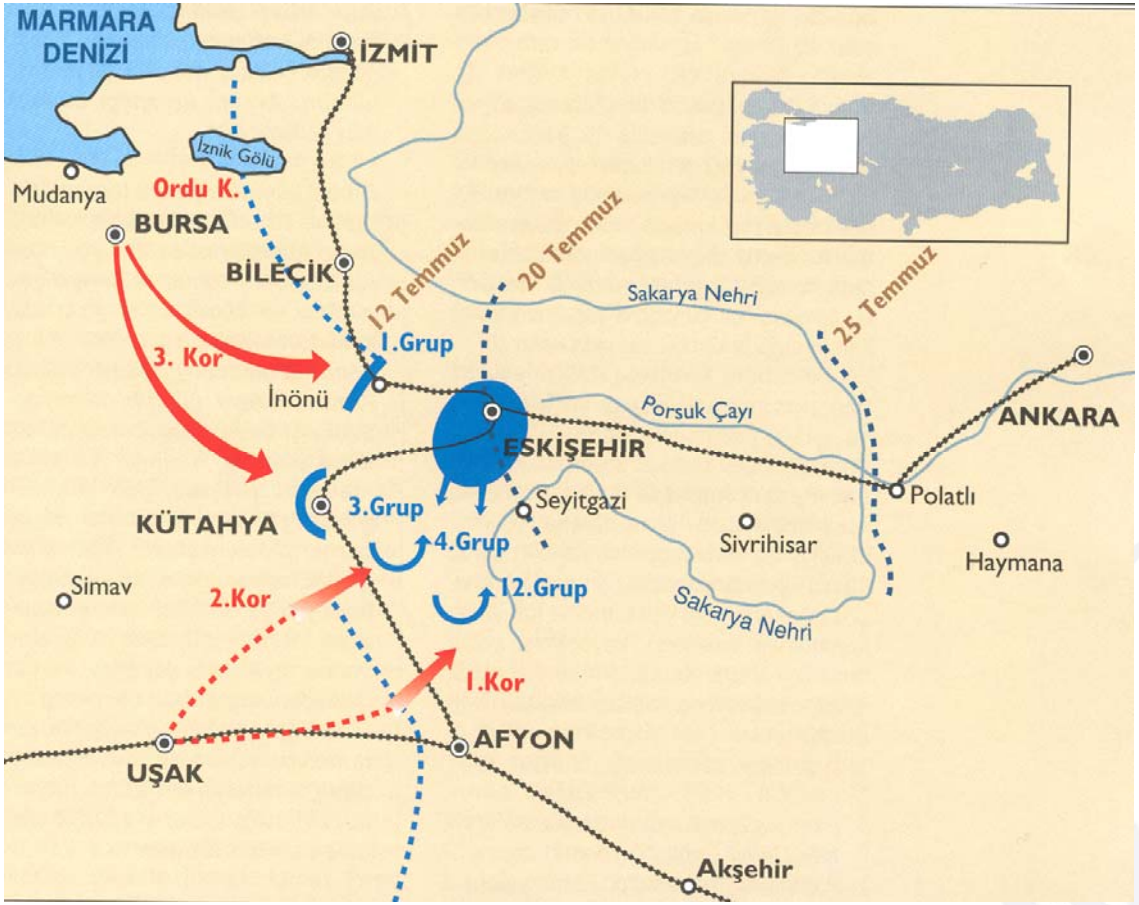
* İnönü Muharebeleri'nin Kurtuluş Savaşı'ndaki başlıca rolü, düşmanı oyalamak ve zaman kazanmaktır.

KÜTAHYA-ESKİŞEHİR MUHAREBELERİ'NİN SEBEPLERİ (10-24 TEMMUZ 1921)

- 1) Türk ordusunu güçlenmeden ortadan kaldırmak
- 2) TBMM Hükümeti'ni dağıtarak kesin sonuca ulaşmak
- 3) İnönü Muharebeleri'nin intikamını almak
- 4) Sevr Antlaşması'nı Türk milletine kabul ettirmek

Yunan ileri harekâtı (10 Temmuz 1921)

Kütahya-Eskişehir Muharebeleri (12-25 Temmuz 1921)

Yunan 3. Kolordusu'nun Eskişehir'e girişi (1921)

- * İnsan ve silah gücü bakımından üstün olan Yunan kuvvetleri 10 Temmuz 1921'den itibaren Afyon, Kütahya ve Eskişehir üzerine saldırıya geçtiler.
- * 13 Temmuz'da AFYON, 17 Temmuz'da KÜTAHYA ve 19 Temmuz'da ESKİŞEHİR Yunanlıların eline geçti.
- * Türk birlikleri durumu düzeltmek için, ESKİŞEHİR istikametinde Yunan ordusunun sol kanadına taarruz etmişse de, 21-24 Temmuz arasında devam eden bu taarruzda başarılı olunamamıştı.

* Bunun üzerine Türk Ordusu'nun daha fazla kayba uğramaması için Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmesi kararlaştırıldı.
* Türk birlikleri 25 Temmuz'dan itibaren Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilerek yeni bir müdafaa hattı için gerekli düzeni almaya ve toparlanmaya başladı.
* Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmek, büyük bir memleket parçasını geçici de olsa düşmana bırakmak demekti.

* Bu yenilgi, halkın maneviyatını ve moralini sarsmış Meclis'te karamsarlığa sebep olmuştur.

Kütahya civarında Yunan birlikleri

* Yunan kuvvetlerinin POLATLI'ya kadar ulaşması, Ankara'da heyecan ve kaygıya yol açtı. Hükümet merkezinin Kayseri'ye taşınması ciddi olarak düşünülmeye başlandı.

* Meclis'te ve dışarıda son çare ve tedbir olarak Mustafa Kemal Paşa'nın ordunun başına geçmesi isteniyordu.

* Mustafa Kemal, Meclis'e ait tüm yetkilerin 3 ay süreyle kendisine verilmesi şartıyla 5 Ağustos 1921'de "BAŞKOMUTANLIĞA" getirildi.

* Mustafa Kemal, kendisine verilen kanun yapma yetkisine dayanarak 7-8 Ağustos 1921'de halkı maddi ve manevi bütün kaynaklarıyla Milli Mücadele'ye katılmaya çağıran "TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ" ni (Milli Yükümlülükler) yayınladı.

Atatürk, Nutuk'ta orduların Sakarya'nın doğusuna çekilmesini zorunlu kılan nedenleri iki başlık altında ifade eder. İlk neden, iki ordu arasındaki "kuvvet, vesait ve şerait nispetsizliği" olarak görülür. Buna göre insan, tüfek, makineli tüfek ve top sayısı itibarıyla Yunan ordusu Türk ordusuna göre daha üstündü. Sakarya'nın doğusuna çekilmek suretiyle Yunan ordusu "hareket üslerinden uzaklaşacak ve yeniden menzil hatları tesisine mecbur olacak"tır. Böylece Türk ordusu toplu halde daha elverişli koşullar altında savaşmak imkanı bulacaktı. Bu geri çekilmenin en büyük maddi etkisi Eskişehir gibi önemli bir mevkiyi düşmana terk etmek, en büyük manevi etkisi ise bundan dolayı oluşan moral bozukluğudur.

TEKALİF-İ MİLLİYE EMİRLERİ

1) Her ilçede birer Tekalif-i Milliye Komisyonu kurulacak

2) Her aile birer takım çamaşır, bir çift çorap ve çarık verecek

3) Tüccarın ve halkın elinde bulunan her türlü giyim ve besin maddelerinin %40'ına bedeli sonradan ödenmek üzere el konulacak

4) Halk elinde kalan taşıma araçlarıyla her ay en az 100 km.lik askeri ulaşım yapacak

5) Gerekli görülen bütün sahipsiz mallara el konulacak

6) Halk elindeki tüm silah ve cephaneyi 3 gün içinde teslim edecek.

7) Bütün teknik araç ve gereçlerle taşıt ve binek hayvanlarının da %20'sine el konulacaktı. Bütün bunlar illerdeki komisyonlarca yerine getirilecek ve hemen orduya iletilecektir.

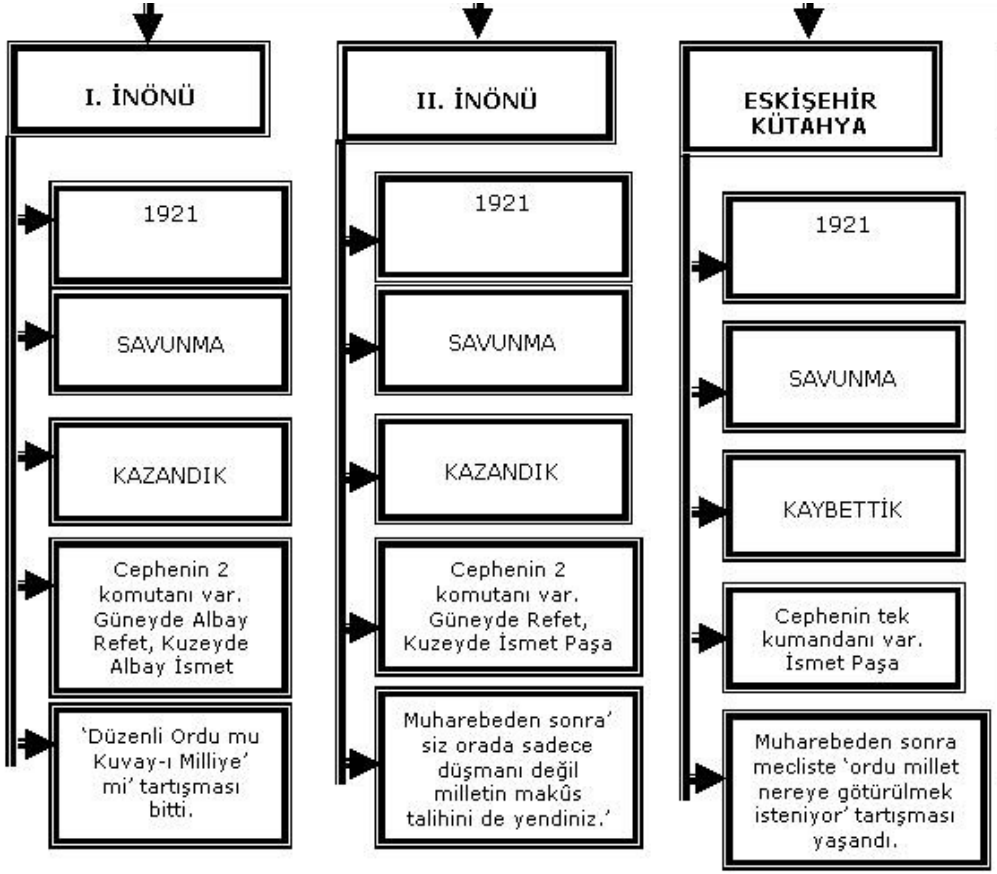
* Bu emirlerin uygulanabilmesi ve cephe gerisinin güvenliğinin sağlanabilmesi için ise "İSTİKLAL MAHKEMELERİ" görev aldı.

* Halkımız tüm yoksulluğuna rağmen Tekalif-i Milliye Emirleri'ne uymuş ve bir kez daha fedakârlıkta bulunmuştur.

İki ordunun ileri harekatları ve durumları

Batı Cephesi Muharebeleri

1. İNÖNÜ ZAFERİ (6-10 Ocak 1921)

SAVAŞIN NEDENLERİ VE GELİŞİMİ

İtilaf devletleri'nin desteği ile Anadolu'yu işgale başlayan Yunanlılar, Sevr Antlaşması'ndan önce Eskişehir'e kadar yaklaştılar. Yunanlılar hem güçlerini ispat etmek, hem de Anadolu demiryollarının bu önemli noktasını kendi kontrolleri altında bulundurmak istiyordu. Bu arada meydana gelen Çerkez Ethem olayını fırsat bilen Yunanlılar saldırıya geçtiler. Türk birlikleri Yunan saldırıları karşısında tamamen savunma savaşı yaparak Yunanlıların saldırılarını püskürttüler. Yunanlılar ilk kez karşılaştıkları düzenli ordu birlikleri karşısında başarısız olarak geri çekildi.

SAVAŞIN SONUÇLARI

1. Düzenli ordunun kazandığı ilk zaferdir.
2. Bu savaş ile dışarıda diplomatik başarılar kazanıldı.
3. SSCB ve Afganistan ile dostluk antlaşmaları imzalandı.
4. İsmet Paşa generalliğe yükseldi.
5. İtilâf devletleri ortaya çıkan yeni durumu görüşmek üzere Londra'da bir konferans toplamayı kararlaştırdılar. (21 Şubat-12 Mart 1921)
6. Halkın TBMM'ye olan güveni arttı.
7. İstiklal Marşı kabul edildi. (12 Mart 1921)
8. Teşkilat-ı Esasiye (1921 Anayasası) kabul edildi. (20 Ocak 1921)

11 Ekim 1922 tarihinde TBMM ile İtilaf Devletleri arasında imzalanan Mudanya Ateşkes Antlaşması ile Batı Cephesi kapanmıştır.

2. İNÖNÜ ZAFERİ (1 NİSAN 1921)

SAVAŞIN NEDENLERİ VE GELİŞİMİ

Londra Konferansı'nın hiçbir sonuç alınamadan dağılmasından sonra, İtilaf devletleri Yunanlılar'a bir şans daha tanıyıp taarruz emri vermişlerdir. Yunanlılar Türk ordusunun daha fazla güçlenmesini önlemek, Sevr'i kabul ettirebilmek, Eskişehir'i ele geçirip Ankara'ya geçmek, Milli Mücadele'yi sona erdirmek amacıyla harekete geçmişler, fakat İnönü mevkiinde mağlup olarak geri çekilmişlerdir. 8 Nisan'da Afyon da Yunanlılar'dan geri alınmıştır.

SAVAŞIN SONUÇLARI

1. Fransızlar Zonguldak'ı, İtalyanlar Güneybatı Anadolu'yu boşaltmaya başlamışlardır.
2. Batı cephesi birleştirilmiş ve İsmet Paşa'nın emrine verilmiştir.
3. Düzenli orduya duyulan güven artmıştır.
4. Mustafa Kemal çektiği bir telgrafla İsmet Paşa'yı tebrik etmiştir.

ESKİŞEHİR-KÜTAHYA SAVAŞLARI (17 TEMMUZ 1921)

SAVAŞIN NEDENLERİ VE GELİŞİMİ

2. İnönü Savaşı'ndan sonra taarruz için yeterli gücü olmadığı anlaşılan Türk ordusuna karşı, iyi donatılmış ve üstün sayıda bir kuvvetle saldırılması durumunda başarılı olacaklarına inanan Yunanlılar, taarruza geçerek Afyon, Kütahya ve Eskişehir'i ele geçirmişlerdir. Mustafa Kemal'in emri ile Türk Ordusu Sakarya Nehri'nin doğusuna çekilmiştir.

SAVAŞIN SONUÇLARI

1. Yunanlılar Sakarya Nehri'ne kadar olan yerleri işgal etmiştir.
2. Halkta ve mecliste panik başlamıştır.
3. Meclisi Kayseri'ye taşıma ve yeniden Kuvay-ı Milliye'ye dönme tartışmaları olmuştur.
4. Mustafa Kemal'e karşı muhalefet güçlenmiştir.
5. 5 Ağustos'ta "Başkomutanlık Yasası" çıkarılmıştır.
6. 8 Ağustos'ta Tekalif-i Milliye emirleri çıkarılmıştır.

Batı Cephesi Savaşlar ve Sonuçları

